

Menorca guanya la lluita a la sida

Fa pocs dies hem viscut una nova jornada mundial contra la sida, la plaga del segle XXI. Al costat de les esfereïdores dades que hem sentit, hi ha algun motiu per a l'esperança. En els últims cinc anys, per exemple, a Menorca només dues persones han mort per aquesta causa, fet que converteix l'illa en el territori balear que més ha aconseguit aturar el virus.

La sida no és només un problema sanitari, sinó també social i econòmic. Afecta bàsicament col·lectius joves dins una etapa productiva i genera un gran patiment individual, familiar i social. L'aparició d'aquesta malaltia ha revolucionat estructures sanitàries i socials, i ha fet canviar les normes de convivència dels mateixos ciutadans. La sida no és una malaltia infecciosa comuna. És una malaltia essencialment condicionada per la conducta humana, ja que només els comportaments de risc afavoreixen l'expansió del virus.

Administracions públiques, ONG, associacions ciutadanes, entitats privades, persones afectades i persones que professionalment s'hi dediquen des d'àmbits molts diferents han consagrat des del sorgiment de la malaltia el seu temps i esforç per contenir el virus.

A Menorca, els resultats han estat prou visibles. Aquesta illa és el territori de les Balears que més ha aconseguit frenar l'avanç de la sida. Ho demostra el fet que en els últims cinc anys el nombre de morts per la malaltia hagi estat només de dos. Des de gener, tan sols han aparegut cinc nous casos. Tot i que convé no baixar la guàrdia, queden enfora els registres de final dels vuitanta i començament dels noranta, en què Menorca va arribar a sumar 103 contagis i 44 morts per la malaltia.

A l'illa, el 55,3% dels afectats van entrar en contacte amb el virus en protagonitzar pràctiques de risc com a consumidors de droga per via parenteral. Són, fonamentalment, heroïnòmans. La resta dels afectats es reparteix gairebé en idèntica proporció entre els contagiats després de mantenir relacions heterosexuals (17,5%) i homosexuals

(18,4%). Mentrestant, l'estadística d'aquests anys comptabilitza cinc malalts que eren fills de mares portadores del virus.

La sida va fer estralls a Menorca entre el 1990 i el 1996, en què moriren 37 persones. Tot i així, la incidència del VIH es trobava llavors per sota —s'hi manté encara ara— de la mitjana de la comunitat autònoma. A Eivissa, el percentatge de malalts és tres vegades superior, i a Mallorca, dues.

Però hi ha una dada negativa. Malgrat la incidència de la malaltia, que s'ha reduït un 5,9% durant l'últim any i un 38,1% el 2001, les Illes segueixen estant al capdavant de les comunitats amb més casos de sida per habitant, només superada per la ciutat de Ceuta. A les Balears, es dona una taxa de 84,4 casos per milió davant els 97,9 de la ciutat nord-africana. En aquests dos darrers anys, les Illes han pres el lideratge a la comunitat de Madrid.

Per a Eva García, coordinadora a Balears de l'Associació de Lluita Anti-Sida (ALAS), creu que hi ha una relació entre el fet que les Illes encapçalin el rànquing nacional de malalts i l'elevat índex de toxicòmans. El flux turístic també explicaria una part dels nous casos de contagi per la via de la transmissió sexual que s'han produït.

Més de la meitat dels malalts que hi ha a les Illes són drogodependents i, més específicament, consumidors de drogues per via intravenosa. Tot i així, sembla que aquesta forma de contagi està més controlada gràcies als programes d'intercanvi de xeringues i educació per a la salut.

Els consumidors de drogues per via parenteral tenen avui, almenys, més informació per fer un bon consum si han

decidit no entrar en un programa de desintoxicació. Segons dades d'ALAS, aquest col·lectiu s'ha estabilitzat en les seves taxes i no es produeix l'increment que sí es pot observar, en canvi, entre les persones heterosexuales.

Quan sorgiren els primers casos de sida, la malaltia es va circumscriure a tres col·lectius molt específics: homosexuals, prostitutes i toxicòmans. Aquesta forma d'acotar el problema ha pogut propiciar que durant alguns anys el col·lectiu heterosexual s'hagi desentès, en certa manera, dels riscos que comporta contreure la malaltia. Els heterosexuales han tardat més en captar el missatge, que avisa que la sida esdevé una malaltia de transmissió sexual.

Les autoritats sanitàries de Menorca estan perfectament preparades per lluitar contra el virus. El tractament dels malalts està, de fet, al mateix nivell que a la resta de l'estat espanyol. La seva supervisió està encomanada a un mateix especialista, el doctor Rodríguez de Castro. Les línies de tractament es basen en els combinats retrovirals.

Aquests fàrmacs, la despesa dels quals assumeix la Seguretat Social, han donat una expectativa de vida prou bona als malalts, alhora que esperances prou fonamentades sobre el control del VIH.

Les administracions transmeten missatges positius a la població, però la preocupació, malgrat es donen menys casos de nous seropositius i la mortalitat ha baixat molt, no ha minvat.

Les expectatives que tenien els malalts el 1999 eren unes i ara en són altres. Persones en fase terminal preparades per morir, avui fan feina i han pogut refer la seva vida personal i afectiva arran de la introducció dels tractaments antiretrovirals. L'expectativa és viure amb la millor qualitat de vida possible, el que no pot fer oblidar tampoc que els comportaments de risc canvien, encara que més lentament.

Aconseguir que menys persones s'infectin de bell nou ha esdevingut, doncs, la principal preocupació de les autoritats polítiques i sanitàries de les Illes Balears. Durant la darrera legislatura, la Conselleria de Sanitat i Consum del Govern va enllestir el pla de la sida a les Illes Balears, que incorporava la creació del Fòrum de la Sida, un organisme de participació

L'elevat nombre de turistes que visiten les Illes Balears explicaria una part dels nous casos que hi ha hagut de contagi per la via sexual.

Les Illes encara són al capdavant de les comunitats amb més casos de sida per habitant

estable, de naturalesa col·legiada i caràcter consultiu, amb l'objectiu de promoure i facilitar la participació, la consulta i el diàleg de totes les institucions i entitats implicades en el procés de la prevenció, la cura, la rehabilitació, la reinserció i el suport dels afectats per la infecció pel virus de la immunodeficiència humana (VIH) i la sida. Des de llavors, els esforços no s'han aturat. Però la lluita no ha acabat. El camí fins a vèncer la malaltia encara és llarg.

Carles Marquès